

LLICENCIATURA DE BIOLOGIA
DEPARTAMENT DE FARMACOLOGIA, DE TERAPÈUTICA I DE TOXICOLOGIA

PROGRAMA DE FARMACOLOGIA GENERAL (4,5 ct i 1,5 cp)
CURS 2008-2009

Classes: dimarts, dijous i divendres de 12 a 13 h.

I. GENERALITATS

Tema 1. Introducció a la Farmacologia

Concepte de Farmacologia. Evolució històrica. Parts de la Farmacologia. Relació amb altres disciplines biològiques.

Tema 2. Transport i absorció dels fàrmacs a través de les membranes

Cicle general dels fàrmacs a l'organisme. Característiques fisicoquímiques dels fàrmacs i el seu comportament en solucions aquoses. Principals mecanismes de transport a través de les membranes: difusió passiva, difusió facilitada, transport actiu, endocitosi i exocitosi. Vies d'administració: tòpiques i sistèmiques. Concepte de biodisponibilitat. Factors que influeixen l'absorció dels fàrmacs

Tema 3. Distribució dels fàrmacs en l'organisme

Factors que influeixen en la distribució dels fàrmacs en l'organisme. Unió a les proteïnes plasmàtiques. Emmagatzematge dels fàrmacs en teixits i òrgans. Barreres naturals: hematoencefàlica i placentària. Concepte de volum de distribució.

Tema 4. Biotransformació dels fàrmacs

Modificació estructural dels fàrmacs en l'organisme. Llocs de transformació metabòlica dels fàrmacs. Mediadors enzimàtics en la biotransformació. Concepte de depuració hepàtica. Vies metabòliques sintètiques i no sintètiques. Modificacions en el metabolisme dels fàrmacs: farmacològiques, dependents el sexe, l'edat, l'espècie i la dieta.

Tema 5. Excreció dels fàrmacs

Fisiologia de la funció renal. Eliminació dels fàrmacs pel ronyó: filtració glomerular, reabsorció i secreció tubular. Modificacions farmacològiques dels processos d'excreció renal. Concepte de depuració renal. Excreció biliar. Altres vies d'excreció: pulmonar, mamària, salivar i sudorípara.

Tema 6. Farmacocinètica I

Concepte de farmacocinètica. Processos cinètics d'ordre zero, u i mixt. Obtenció de corbes concentració plasmàtica de fàrmac-temps com a resultat dels processos AADME. Models matemàtics per a l'estudi de les corbes concentració plasmàtica-temps.

Tema 7. Farmacocinètica II

Definició i càlcul dels paràmetres farmacocinètics. Significat dels paràmetres farmacocinètics i utilitat dels mateixos. Exemple pràctic.

Tema 8. Principis generals del mecanisme d'acció dels fàrmacs

Concepte de farmacodinàmica. Concepte d'acció i d'efecte. Nivells d'acció dels fàrmacs: sistèmic, tissular, cel·lular i molecular. Relació concentració-resposta i paràmetres que caracteritzen aquesta relació. Propietats inherents al fàrmac: afinitat i eficàcia.

Tema 9. Accions farmacològiques mediades per receptors

Definició de receptor. Anàlisi de la interacció fàrmac-receptor: unió a receptors i corbes concentració-efecte. Aspectes quantitius de la interacció fàrmac-receptor. Conceptes de agonista total, parcial i invers i de antagonista. Tipus de receptors. Receptors acoblats a canals. Receptors acoblats a proteïnes G. Receptors que controlen la transcripció gènica.

Tema 10. Accions farmacològiques no mediades per receptors

Accions sobre canals iònics: canals dependents de voltatge. Modulació farmacològica de la funció dels canals. Accions sobre sistemes enzimàtics. Incorporació i/o intercalació d'un fàrmac a una macromolècula. Alteracions de la membrana cel·lular. Modificacions en el sistema de transport. Alteració en la síntesi de proteïnes. Modulació farmacològica dels gens.

Tema 11. Interaccions farmacològiques

Concepte. Interaccions farmacocinètiques. Interaccions farmacodinàmiques. Concepte de sinèrgia i antagonisme. Importància de les interaccions farmacològiques. Crítica de la polifarmàcia.

Tema 12. Efectes indesitjats

Conceptes generals i terminologia. Classificació segons els seu origen: reaccions de tipus A, B, C, D i E. Concepte de risc terapèutic.

II. FARMACOLOGIA DELS MEDIADORS QUÍMICS: SISTEMA NERVIÓS PERIFÈRIC

Tema 13. Farmacologia dels mediadors químics i sistema nerviós autònom

Aspectes històrics. Principis generals de la transmissió química. Passos bàsics en la transmissió neuroquímica i llocs d'acció farmacològica. El sistema nerviós perifèric.

Tema 14. Farmacologia de la transmissió colinèrgica

Colinoceptors i la seva classificació. Agonistes muscarínics: concepte, mecanisme d'acció i classificació. Agonistes directes: èsters de la colina, alcaloides naturals i sintètics. Agonistes indirectes: anticolinesteràsics reversibles i irreversibles. Antagonistes dels colinoceptors: antimuscarínics, ganglioplègics i blocadors neuromusculars.

Tema 15. Farmacologia de la transmissió noradrenèrgica

Concepte d'adrenoceptor i la seva classificació. Agonistes i antagonistes dels diferents adrenoceptors: concepte, mecanisme d'acció i classificació. Moduladors de la transmissió noradrenèrgica: inhibidors de la síntesi, de l'emmagatzematge i de l'alliberació de noradrenalina; afavoridors de l'alliberació; blocadors dels mecanismes de recaptació neuronal.

Tema 16. Farmacologia d'altres mediadors químics

Serotonina: tipus de receptors, principals llocs d'acció. Purines (ATP, ADP i Adenosina). Angiotensina. Òxid nítric.

III. FARMACOLOGIA DELS MEDIADORS QUÍMICS: SISTEMA NERVIÓS CENTRAL

Tema 17. Introducció a la farmacologia del sistema nerviós central

Aspectes generals de la neurotransmissió química al sistema nerviós central. Neurotransmissors, neuromoduladors i neuromediadors. Classificació dels fàrmacs actius sobre el sistema nerviós central.

Tema 18. Farmacologia del sistema noradrenèrgic i serotoninèrgic

Característiques i funcions de la neurotransmissió noradrenèrgica i serotoninèrgica. Bases neuroquímiques de la depressió: fàrmacs antidepressius.

Tema 19. Farmacologia del sistema colinèrgic

Característiques i funcions de la neurotransmissió colinèrgica. La malaltia d'Alzheimer: fàrmacs anticolinesteràsics, agonistes muscarínics i agonistes nicotínics

Tema 20. Farmacologia del sistema dopaminèrgic

Característiques, funcions i alteracions de la neurotransmissió dopaminèrgica. La malaltia de Parkinson: levodopa, inhibidors de la MAO_B, agonistes dopamínics i antagonistes muscarínics. La esquizofrènia: fàrmacs antipsicòtics (fenotiazines, tioxantens, butirofenones) i altres grups químics.

Tema 21. Farmacologia del sistema gabèrgic

Transmissió gabèrgica i receptors de benzodiazepines. Classificació dels fàrmacs ansiolítics i hipnòtics: benzodiazepines, agonistes 5-HT_{1A} i barbiturats.

Tema 22. Farmacologia d'altres mediadors centrals: peptids opioides.

El sistema opioide: receptors opioides i peptids opioides endògens. Concepte de analgèsic opioide. Agonistes totals, agonistes-antagonistes i antagonistes purs. Mecanisme d'acció. Efectes farmacològics i efectes indesitjats.

IV. FARMACOLOGIA DELS MEDIADORS QUÍMICS: ANTIINFLAMATORIS I IMMUNODEPRESSORS.

Tema 23. Resposta immunitària i immunomodulació

Cèl·lules i molècules de la resposta immunitària. Dianes farmacològiques per a la immunomodulació. Fàrmacs immunodepressors: fàrmacs que es fixen a les immunofil·lines (e.g. ciclosporina A), glucocorticoides i nous fàrmacs immunodepressors. Fàrmacs immunopotenciadors.

Tema 24. Antiinflamatoris no esteroïdals (AINE)

Concepte d'inflamació. Mediadors de la inflamació: mecanisme d'acció. Dianes biològiques per obtenir un efecte antiinflamatori. Les prostaglandines: biosíntesi (Cox-1 i Cox-2) i funció. Concepte d'AINE. Classificació. Característiques farmacològiques de les famílies d'AINE (salicilats, paraaminofenols, etc.). Utilitat terapèutica.

Tema 25. Glucocorticoids

Regulació endògena dels glucocorticoides. Efectes adversos. Mecanisme d'acció antiinflamatòria. Principals fàrmacs glucocorticoides: diferències generals.

Tema 26. Bloatge farmacològic d'altres mediadors de la inflamació

Histamina: receptors histamínics, antagonistes dels receptors H₁: acció i efecte farmacològic. Inhibició de l'alliberació d'histamina. Antagonistes dels receptors dels leucotriens. Bloatge de l'activitat del PAF. Modulació de l'activitat de citoquines proinflamatòries.

V. FARMACOLOGIA ENDOCRINOLÒGICA

Tema 27. Principis generals de la farmacologia endocrinològica. Introducció. Mecanismes d'acció hormonals. Regulació de la secreció hormonal. Classificació química

de les hormones. Terapèutica hormonal: característiques farmacocinètiques, especificitat i tipus de tractaments. Present i futur dels tractaments amb hormones: la insulina

VI. FARMACOLOGIA DE APARELLS I SISTEMES

Tema 28. Farmacologia del cor.

Bases fisiopatològiques de la insuficiència cardíaca. Fàrmacs cardiotònics: glucòsids cardíacs i altres. Propietats farmacològiques i mecanisme d'acció. Bases electrofisiològiques de les arítmies cardíques. Classificació dels antiaritmics

Tema 29. Fàrmacs antianginosos i vasodilatadors.

Bases fisiopatològiques de la angina de pit. Fàrmacs antianginosos: classificació. Nitrats: mecanisme d'acció i efectes farmacològics. Antagonistes del calci: tipus de canals de calci, mecanisme d'acció i efectes farmacològics. Vasodilatadors. Principals grups. El sistema renina-angiotensina i la seva modulació farmacològica.

Tema 30. Diurètics.

Concepte de diuresi. Anatomia i fisiologia del ronyó. Lloc d'acció dels diurètics. Classificació. Diurètics de la nansa. Benzotiadiazides. Estalviadors de potassi. Diurètics osmòtics. D'altres diurètics.

Tema 31. Farmacologia general de l'aparell digestiu

Mecanismes neurofarmacològics del vòmit. Modulació farmacològica de la secreció gàstrica: antisecretors, protectors i antiàcids. Farmacologia de la motilitat i de la secreció intestinal: laxants i antidiarreics.

VII. FARMACOLOGIA ANTIINFECCIOSA

Tema 32. Principis generals de la farmacologia antiinfecciosa (I)

Conceptes generals i terminologia: antibiòtic, quimioteràpic, antiinfecció. Mecanismes d'acció: interferència amb àcids nucleics, síntesi de proteïnes, membrana cel·lular, formació de la paret bacteriana. Resistència als antibiòtics com a principal mecanisme de limitació terapèutica.

Tema 33. Principis generals de la farmacologia antiinfecciosa (II)

Classificació dels fàrmacs antiinfecciosos: antibacterians, antifúngics, antivírics i antiprotozoaris. Característiques generals dels fàrmacs antibacterians. Aspectes generals dels fàrmacs antivírics, antimicòtics i antiprotozoaris. Tendències modernes en la recerca de nous antibiòtics.

VII. QUIMIOTERÀPIA ANTINEOPLÀSICA

Tema 34. Quimioteràpia antineoplàstica

Objectius de la quimioteràpia antineoplàstica. Mecanisme d'acció i reaccions adverses als fàrmacs citotòxics. Sensibilitat tumoral als fàrmacs citotòxics. Grups farmacològics.

VIII. MISCEL·LÀNIA

Tema 35. Farmacogenòmica i farmacoproteòmica

Farmacogenòmica i farmacogenètica: definicions i objectius. El perfil farmacològic i genètic de la resposta als fàrmacs. Gens responsables de malalties. Tècniques utilitzades en farmacogenòmica: genòmica funcional. Proteòmica: definició i objectius. Tècniques bàsiques. Aplicacions i exemples de farmacogenòmica i de farmacoproteòmica. El paper de les agències reguladores en l'aplicació d'aquests coneixements.